

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
„ 31 ” 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з НІПР
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
„ 31 ” 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІНІІОТ
Святослав ПИТЕЛЬ
„ 31 ” 2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни „ ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ ”

Ступінь вищої освіти - бакалавр

Галузь знань 07 „Управління та адміністрування”

Спеціальність 072 „Фінанси, банківська справа та страхування”

Освітньо-професійна програма „Фінанси”

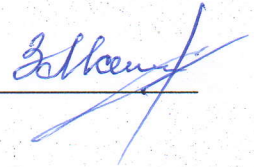
Кафедра ФІНАНСІВ ІМ. С. ЮРІЯ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні заняття	ІРС (год)	Тренінг КПІЗ (год)	СРС (год)	Разом (год)	Екзамен (семестр)
Денна	III	VI	56	42	6	14	22	150	VI
заочна	III	VI	8	4			138	150	VI

Тернопіль – 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 „Управління та адміністрування”, спеціальності 072 „Фінанси, банківська справа та страхування”, затвердженої Вченою Радою ЗУНУ (протокол № 9 від 26.05.2021 р.)

Робочу програму склала д.е.н., проф. Зоряна ЛОБОДІНА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів ім. С. І. Юрія, протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

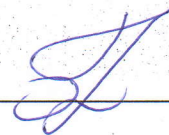
Зав. кафедри

Ольга КИРИЛЕНКО

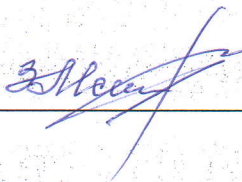
Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Керівник групи забезпечення спеціальності

Ольга КИРИЛЕНКО

Гарант ОП

Зоряна ЛОБОДІНА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Публічні фінанси»

1. Опис дисципліни «Публічні фінанси»

Дисципліна «Публічні фінанси»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни блок обов'язкових дисциплін, цикл професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: <i>Денна – третій</i> <i>Заочна – третій</i> Семестр: <i>Денна – шостий</i> <i>Заочна – шостий</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Фінанси	Лекції: <i>Денна – 56 год</i> <i>Заочна – 8 год</i> Практичні заняття: <i>Денна – 42 год</i> <i>Заочна – 4 год</i>
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 32 год</i> <i>Заочна – 138 год</i> Тренінг, КПЗ: <i>Денна – 14 год</i> Індивідуальна робота : <i>Денна – 6 год</i>
Тижневих годин – 10,7 год., з них аудиторних – 7 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Публічні фінанси»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання дисципліни є формування теоретичних знань щодо сутності та особливостей функціонування публічних фінансів, діагностики їх стану, призначення бюджету держави як інструменту регулювання соціально-економічних процесів, формування і реалізації бюджетної політики, здійснення фіскального регулювання, організації бюджетного процесу на державному і місцевому рівнях, використання сучасних технологій бюджетування, управління публічними фінансовими ресурсами та набуття практичних навичок використовувати одержані знання для обґрунтування складних професійних рішень і вирішення проблем під час професійної діяльності в умовах невизначеності, ризиків та динамічних змін у сфері фінансів.

Предмет дисципліни – теоретичні та практичні аспекти функціонування публічних фінансів, формування і використання публічних фінансових ресурсів, формування і реалізації бюджетної політики, здійснення фіскального регулювання, організації бюджетного процесу на державному і місцевому рівнях, здійснення контролю у сфері публічних фінансів.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Публічні фінанси» є:

- отримати ґрунтовні знання про сутність і функціонування публічних фінансів як складової фінансової системи та новітню парадигму управління публічними фінансами у сучасних умовах;
- зрозуміти соціально-економічну сутність бюджету, призначення та роль як основної ланки публічних фінансів та інструменту державного регулювання у забезпеченні сталого інклюзивного розвитку держави, вивчити складові частини бюджету, ознайомитись із побудовою бюджетної системи держави, особливостями бюджетного устрою;
- розуміти сутність і суспільне призначення соціальних позабюджетних публічних фондів, знати порядок формування та використання коштів соціальних позабюджетних фондів України;
- навчитися діагностувати стан публічних фінансів, виявляти проблеми функціонування державного і місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття; розуміти специфіку управління публічними фінансами в Україні; розвинути навички пропонування обґрунтованих рішень щодо управління публічними фінансами, формування і використання публічних фінансових ресурсів, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів;
- ознайомитись із засадами формування та реалізації бюджетної політики, зрозуміти дію фінансових методів, інструментів, важелів, вивчити механізм реалізації бюджетної політики; розуміти принципи, методи та інструменти фіскального регулювання;
- ознайомитись з порядком та особливостями стратегічного та середньострокового бюджетного планування в системі управління публічними фінансами, навчитись аналізувати й інтерпретувати фінансову інформацію, яка використовується під час бюджетного планування;
- набути вміння застосовувати сучасні технології бюджетування у бюджетному процесі на державному та місцевому рівнях та інструменти інклюзивного, проектного і транспарентного підходів під час управління бюджетними ресурсами;
- ознайомитись із організаційними засадами, послідовністю стадій та способами забезпечення прозорості бюджетного процесу, засвоїти методи залучення громадськості до бюджетного процесу;
- розвинути навички застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для формування та аналізу основних документів, які використовуються у бюджетному процесі на державному та місцевому рівнях, ознайомитись із послідовністю стадій бюджетного процесу та основними функціями його учасників;
- зрозуміти соціально-економічну сутність та вивчити класифікацію доходів бюджету, навчитись аналізувати та планувати доходи державного і місцевих бюджетів України;
- розуміти сутність податкових фінансів як першооснови функціонування публічних фінансів та їх роль у фінансовому забезпеченні потреб держави;
- розвинути вміння виявляти й аналізувати причини фіскальних дисбалансів, зрозуміти методи бюджетного регулювання та навчитись розраховувати міжбюджетні трансферти;
- зрозуміти соціально-економічну сутність та вивчити класифікацію видатків бюджету, навчитись аналізувати та планувати видатки державного і місцевих бюджетів України; ознайомитись із порядком здійснення публічних закупівель;
- знати порядок та особливості бюджетного забезпечення управлінської, оборонної, соціальної та економічної функцій держави, навчитись здійснювати його аналіз;
- розуміти роль публічних інвестицій як інструменту державного регулювання сталого розвитку та вивчити механізм публічного інвестування;
- розуміти сутність та необхідність застосування проектного підходу в управлінні публічними фінансами, знати порядок проектного фінансування сталого розвитку;
- розуміти сутність позикових фінансів, розвинути вміння виявляти причини, оцінювати наслідки виникнення бюджетного дефіциту й шукати джерела його фінансування; вивчити специфіку управління державним та місцевим боргом;

- розуміти сутність та навчитися визначати ризики у сфері публічних фінансів, оцінювати їхній вплив та розвинути навички обґрунтування рішень щодо нейтралізації негативної дії ризиків у сфері публічних фінансів;
- засвоїти засади та розвинути навички здійснення контролю у сфері публічних фінансів.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку;
- здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення дисципліни «Публічні фінанси» базується на знаннях, отриманих з таких дисциплін, як «Фінанси», «Податкова система» та «Іноземна мова».

2.5. Програмні результати навчання.

- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- знати механізм функціонування державних фінансів, у т. ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування;
- володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т. ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

3. Програма навчальної дисципліни «Публічні фінанси»

Змістовий модуль 1. Публічні фінанси у забезпеченні макроекономічної стабільності держави.

Тема 1. Публічні фінанси як складова фінансової системи держави

Публічний сектор економіки та його структура. Роль держави в економіці. Провали ринку та межі державного втручання.

Суспільні блага в системі публічних фінансів.

Сутність публічних фінансів як економічної категорії. Необхідність та характерні особливості публічних фінансів. Функції публічних фінансів як відображення їх сутності і суспільного призначення.

Історичні засади розвитку публічних фінансів.

Складові публічних фінансів та їх характеристика.

Ключові відмінності публічних та приватних фінансів. Функціональні особливості публічних фінансів.

Фіскальна децентралізація та її вплив на функціонування публічних фінансів.

Тема 2. Бюджет держави як основна ланка публічних фінансів та інструмент державного регулювання

Історичні аспекти виникнення бюджету держави.

Соціально-економічна сутність, призначення та роль бюджету держави як інструменту державного регулювання у забезпеченні сталого розвитку держави.

Функції бюджету держави як економічної категорії, їхня характеристика, взаємозв'язок і особливості прояву в умовах ринкових відносин.

Бюджетні ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.

Складові бюджету держави. Характеристика загального та спеціального фондів бюджету. Цільові фонди у складі бюджету держави: резервний фонд, державний фонд регіонального розвитку, державний дорожній фонд, державний фонд поводження з радіоактивними відходами, державний фонд розвитку водного господарства, державний фонд внутрішніх водних шляхів.

Основи бюджетного устрою. Бюджетна система та принципи її побудови.

Тема 3. Соціальні позабюджетні публічні фонди у складі публічних фінансів

Сутність, види та суспільне призначення соціальних позабюджетних публічних фондів.

Пенсійний фонд України як основна фінансова інституція в системі пенсійного страхування громадян. Формуванням та використанням коштів Пенсійного фонду України.

Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, особливості формування та напрями використання коштів цього фонду.

Тема 4. Система управління публічними фінансами

Сутність, мета та необхідність управління публічними фінансами. Складові системи управління публічними фінансами. Функції управління публічними фінансами.

Публічні фінансові ресурси як об'єкт управління публічними фінансами, їх економічна сутність та призначення.

Суб'єкти управління публічними фінансами та характеристика їх функцій.

Нормативно-правове забезпечення управління публічними фінансами та його розвиток в Україні.

Інформаційні технології в управлінні публічними фінансами.

Моделі фіскальної рівноваги та їх вплив на прийняття управлінських рішень у сфері публічних фінансів.

Методичний інструментарій діагностики стану публічних фінансів.

Реалії управління публічними фінансами України в умовах воєнного стану. Новітня парадигма функціонування публічних фінансів.

Тема 5. Бюджетна політика сталого розвитку держави

Фіскальне регулювання як складова державного регулювання соціально-економічних явищ і процесів.

Економічна сутність, складові та види бюджетної політики. Бюджетна стратегія і бюджетна тактика. Принципи бюджетної політики.

Бюджетна політика держави.

Бюджетна політика органів місцевого самоврядування.

Бюджетний механізм та його роль у реалізації бюджетної політики. Структура бюджетного механізму та характеристика складових. Принципи формування і функціонування бюджетного механізму.

Стійкість публічних фінансів як пріоритетний напрям бюджетної політики.

Тема 6. Система стратегічного та середньострокового бюджетного планування як основа бюджетної політики держави

Стратегічне бюджетне планування та його роль у забезпеченні реалізації стратегічних пріоритетів розвитку держави. Мета, завдання, переваги та принципи стратегічного бюджетного планування. Взаємозв'язок стратегічного бюджетного планування зі стратегічними документами розвитку держави. Сценарний підхід у стратегічному бюджетному плануванні.

Середньострокове бюджетне планування в системі управління публічними фінансами: зміст та зв'язок із стратегічним та поточним (річним) бюджетним плануванням. Правові засади середньострокового бюджетного планування в Україні. Мета, цілі та переваги планування бюджетів на середньостроковий період. Середньострокове бюджетне планування та бюджетні програми: ключові аспекти взаємозв'язку. Кращий європейський досвід планування бюджету на середньострокову перспективу.

Тема 7. Технології бюджетування

Загальна характеристика та принципи бюджетування як управлінської технології. Види технологій бюджетування, їх переваги та недоліки. Особливості застосування інструментів інклюзивного, проектного і транспарентного підходів під час управління бюджетними ресурсами.

Програмно-цільове бюджетування в системі управління бюджетними ресурсами та характеристика його компонент. Забезпечення у програмно-цільовому бюджетуванні фіскальної прозорості із застосуванням інформаційних технологій.

Бюджетна програма, засади її формування та виконання. Моніторинг, оцінювання та контроль за виконанням бюджетних програм. Бюджетний запит та паспорт бюджетної програми: організаційно-правові засади складання. Відповідальні виконавці бюджетних програм, функціональні повноваження та їхня роль у бюджетному процесі на місцевому рівні.

Нормативно-правове забезпечення застосування програмно-цільового бюджетування.

Партиципаторний бюджет (бюджет участі) як інноваційний інструмент залучення громадян до розподілу і використання бюджетних ресурсів, демократизації бюджетного процесу на місцевому рівні для стимулювання розвитку територіальних громад і регіонів.

Теоретичні та організаційно-правові засади партиципаторного бюджетування. Переваги та особливості партиципаторного бюджетування. Ознаки та основні тренди розвитку партиципаторного бюджетування в українській та зарубіжній практиках.

Алгоритм партиципаторного бюджетування на рівні територіальної громади. Механізм розроблення, відбору проектів та фінансування бюджетів участі.

Сутність, мета та завдання гендерно орієнтованого бюджетування. Переваги та ключові принципи гендерно орієнтованого бюджетування. Нормативно-правове забезпечення застосування гендерно орієнтованого бюджетування.

Методика та інструменти гендерно орієнтованого бюджетування. Етапи інтеграції гендерних аспектів у бюджетний процес.

Провідні світові практики застосування гендерно орієнтованого бюджетування та можливості їх застосування в Україні в контексті забезпечення її інклюзивного стійкого зростання.

Тема 8. Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади

Бюджетний процес в Україні, його суть, особливості і стадії. Принципи організації бюджетного процесу.

Поняття бюджетного періоду та бюджетного циклу. Обставини, за яких може бути змінено бюджетний період.

Бюджетний регламент, його зміст, завдання та засади побудови.

Учасники бюджетного процесу та характеристика їхніх функцій. Розпорядники бюджетних коштів, їхня класифікація, права та обов'язки.

Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану.

Прозорість (транспарентність) бюджетного процесу. Інформаційно-аналітична система «Прозорий бюджет». Особливості роботи на державному веб-порталі бюджету для громадян «Open budget» з використанням інструменту Boost-аналіз. Призначення єдиного веб-порталу використання публічних коштів Spending, ознайомлення з його роботою. Організація роботи з веб-порталами «Бюджети територіальних громад» та «Ціна держави».

Участь громадськості у бюджетному процесі.

Тема 9. Бюджетний процес на державному рівні

Бюджетна декларація як базовий елемент системи середньострокового бюджетного планування. Складання, розгляд і схвалення Бюджетної декларації. Характеристика інформації, яка міститься у Бюджетній декларації. Органи державної влади, які залучаються до підготовки Бюджетної декларації.

Складання проекту Державного бюджету України. Характеристика інформації, яка міститься у проекті державного бюджету. Бюджетний запит та порядок його складання.

Розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України.

Організація виконання державного бюджету. Складання і затвердження бюджетного розпису.

Роль, завдання і функції Міністерства фінансів України у процесі виконання бюджетів.

Виконання дохідної частини бюджетів і роль органів Державної казначейської служби України, Державної податкової служби України та Державної митної служби України у процесі виконання бюджетів.

Бюджетні призначення та асигнування, їхня характеристика. Організація здійснення видатків бюджетів. Функції органів Державної казначейської служби України і місцевих фінансових органів у процесі виконання видаткової частини бюджетів.

Підготовка та розгляд звіту про виконання державного бюджету.

Тема 10. Бюджетний процес на місцевому рівні

Прогноз місцевого бюджету – основа середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні. Порядок складання та розгляд прогнозу місцевого бюджету. Основні положення прогнозу місцевого бюджету.

Складання проекту місцевого бюджету. Рішення про місцевий бюджет та характеристика інформації, яка міститься у проекті рішення про місцевий бюджет.

Розгляд проекту та прийняття рішення про місцевий бюджет.

Організація виконання місцевого бюджету. Характеристика стадій виконання місцевого бюджету. Роль місцевих фінансових органів, органів Державної казначейської служби України, Державної податкової служби України та Державної митної служби України у процесі виконання місцевого бюджетів.

Підготовка та розгляд звіту про виконання місцевого бюджету.

Змістовий модуль 2. Формування та використання публічних фінансових ресурсів.

Тема 11. Доходи бюджету держави

Соціально-економічна сутність та класифікація доходів бюджету держави. Методи та джерела формування доходів бюджету держави.

Склад доходів Державного бюджету України.

Склад доходів місцевих бюджетів.

Планування доходів державного та місцевих бюджетів.

Тема 12. Податкові фінанси як першооснова функціонування публічних фінансів

Податкові фінанси у фінансовому забезпеченні потреб органів державної влади та місцевого самоврядування.

Податки як інструмент механізму реалізації бюджетної політики. Вплив податків на суспільний добробут.

Оподаткування як основа бюджетної політики. Податкова політика держави. Фактори, що визначають напрямки і характер податкової політики. Критерії проведення податкової політики. Податкове регулювання ринку. Антикризове податкове регулювання в умовах воєнного стану.

Фіскальне адміністрування, його принципи та складові. Механізми і способи розрахунку та сплати загальнодержавних та місцевих податків і зборів.

Тема 13. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів

Сутність, мета та організація міжбюджетних відносин в Україні. Суб'єкти міжбюджетних відносин.

Бюджетне регулювання, його необхідність та особливості здійснення. Завдання бюджетного регулювання. Види та методи бюджетного регулювання.

Види міжбюджетних трансфертів та їхня характеристика.

Дотації та порядок їх розрахунку.

Склад бюджетних субвенцій та особливості їх надання.

Трансфертна політика у контексті завдань соціально-економічного розвитку регіонів.

Тема 14. Видатки бюджету держави

Видатки бюджетів, їх соціально-економічна сутність, класифікація, принципи і порядок розподілу між окремими ланками бюджетної системи України. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб сталого розвитку держави та регіонів.

Склад видатків Державного бюджету України.

Склад видатків місцевих бюджетів.

Бюджетне фінансування: економічна сутність та принципи.

Кошторис як основний фінансовий план бюджетної установи. Порядок складання і затвердження кошторисів бюджетних установ.

Публічні закупівлі та порядок їх здійснення.

Тема 15. Бюджетне забезпечення функцій держави

Функції держави як визначальний чинник формування бюджету та форми їх фінансового забезпечення. Податкові і позикові форми фінансового забезпечення функціонування держави.

Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію управлінської функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування.

Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію оборонної функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на оборону, забезпечення громадського порядку, безпеки і судової влади.

Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію соціальної функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на соціальний захист населення, освіту, охорону здоров'я, духовний і фізичний розвиток.

Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію економічної функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на економічну діяльність та науку. Бюджетне кредитування економіки.

Тема 16. Публічні інвестиції

Публічні інвестиції як інструмент державного регулювання сталого розвитку. Державне інвестування в Україні: зміст, форми, методи та джерела фінансування.

Інвестиційні ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.

Публічно-приватне партнерство та його форми. Характеристика основних етапів підготовки та реалізації проєктів ДПП.

Порядок відбору державних інвестиційних проєктів та аналіз показників ефективності державних інвестицій.

Тема 17. Проєктний підхід в управлінні публічними фінансами

Теоретичні засади та необхідність застосування проєктного підходу в управлінні публічними фінансами. Види та принципи проєктного фінансування сталого розвитку.

Інституційне забезпечення проєктного фінансування.

Роль фандрайзингу в управлінні публічними фінансами.

Джерела, форми та методи залучення й використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів соціально-економічного розвитку. Грантові ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад: міжнародна технічна допомога, гранти.

Порядок розробки проєктів, бюджетів проєктів та підготовка проєктної заявки для залучення фінансових ресурсів.

Особливості управління ризиками проєктів. Основні принципи та інструменти управління ризиками проєкту. Особливості розподілу ризику між учасниками проєкту.

Поняття сталості проєкту розвитку, його види та способи забезпечення. Методичний інструментарій для оцінювання ефективності проєктів розвитку.

Тема 18. Позикові фінанси у фінансовому забезпеченні потреб держави

Позикові фінанси як альтернативні податковим фінансам кредитні форми і механізми фінансування потреб органів державної влади та місцевого самоврядування.

Бюджетний дефіцит, його сутність, причини виникнення, соціально-економічні наслідки. Економічна природа і види дефіциту бюджету. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.

Державний кредит: економічна сутність, призначення і роль. Державні та місцеві запозичення. Кредитні ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.

Державний борг, причини його виникнення і зростання. Види державного та місцевого боргу. Управління державним та місцевим боргом.

Боргова стійкість публічних фінансів України: критерії оцінювання та особливості методики.

Боргова політика держави та механізм її реалізації.

Борговий портфель держави: управління ризиками та оптимізація структури.

Тема 19. Фінансові ризики у сфері публічних фінансів

Економічна сутність та види фінансових ризиків у сфері публічних фінансів. Методика діагностики ризиків у сфері публічних фінансів.

Фіскальні ризики: сутність та класифікація. Фіскальні ризики в контексті забезпечення бюджетної та боргової безпеки.

Необхідність та роль управління фіскальними ризиками. Етапи управління фіскальними ризиками. Сутність та об'єкт фіскального ризик-менеджменту.

Суб'єкти фіскального ризик-менеджменту, їхні функціональні обов'язки в частині управління фіскальними ризиками.

Принципи та завдання фіскального ризик-менеджменту. Технології управління фіскальними ризиками. Шляхи нейтралізації негативної дії ризиків у сфері публічних фінансів.

Тема 20. Організація та методика здійснення контролю в сфері публічних фінансів

Сутність та види контролю в сфері публічних фінансів.

Державний фінансовий контроль, його призначення, види та форми. Принципи організації державного фінансового контролю. Методи та методичні прийоми здійснення державного фінансового контролю.

Органи державного фінансового контролю та характеристика їх повноважень.

Організація, проведення та узагальнення результатів контролю Рахунковою палатою України за надходженням і використанням коштів Державного бюджету України.

Об'єкти, методи та порядок проведення державного фінансового контролю Державною аудиторською службою України.

Поняття та види порушень бюджетного законодавства. Заходи, які застосовуються до розпорядників та одержувачів бюджетних коштів за вчинені ними бюджетні правопорушення. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

Організація контролю за формуванням та використанням коштів Пенсійного фонду України.

Організація контролю за формуванням та використанням коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Громадський контроль у сфері публічних фінансів.

**4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Публічні фінанси»
(денна форма навчання)**

Тема	Години					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг, КПІЗ	
Змістовий модуль 1. Публічні фінанси у забезпеченні макроекономічної стабільності держави.						
Тема 1. Публічні фінанси як складова фінансової системи держави	2	2	2	1	7	Поточне опитування
Тема 2. Бюджет держави як основна ланка публічних фінансів та інструмент державного регулювання	2	2	1			
Тема 3. Соціальні позабюджетні публічні фонди у складі публічних фінансів	2	2	1			
Тема 4. Система управління публічними фінансами	2	2	2			
Тема 5. Бюджетна політика сталого розвитку держави	4	2	2	1		
Тема 6. Система стратегічного та середньострокового бюджетного планування як основа бюджетної політики держави	2	2	1			
Тема 7. Технології бюджетування	6	4	2	1		
Тема 8. Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади	2	2	1			
Тема 9. Бюджетний процес на державному рівні	4	2	2			
Тема 10. Бюджетний процес на місцевому рівні	4	2	2			
Змістовий модуль 2. Формування та використання публічних фінансових ресурсів.						
Тема 11. Доходи бюджету держави	2	2	2	1	7	Поточне опитування
Тема 12. Податкові фінанси як першооснова функціонування публічних фінансів	2	2	1			
Тема 13. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів	2	2	1			
Тема 14. Видатки бюджету держави	4	2	2	1		
Тема 15. Бюджетне забезпечення функцій держави	4	2	2			
Тема 16. Публічні інвестиції	2	2	2			
Тема 17. Проектний підхід в управлінні публічними фінансами	2	2	1	1		
Тема 18. Позикові фінанси у фінансовому забезпеченні потреб держави	4	2	2			
Тема 19. Фінансові ризики у сфері публічних фінансів	2	2	1			
Тема 20. Організація та методика здійснення контролю в сфері публічних фінансів	2	2	2			
Всього	56	42	32	6	14	

(заочна форма навчання)

Тема	Години		
	Лекції	Прак-тичні заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Публічні фінанси у забезпеченні макроекономічної стабільності держави.			
Тема 1. Публічні фінанси як складова фінансової системи держави	4	2	10
Тема 2. Бюджет держави як основна ланка публічних фінансів та інструмент державного регулювання			10
Тема 3. Соціальні позабюджетні публічні фонди у складі публічних фінансів			5
Тема 4. Система управління публічними фінансами			10
Тема 5. Бюджетна політика сталого розвитку держави			10
Тема 6. Система стратегічного та середньострокового бюджетного планування як основа бюджетної політики держави			5
Тема 7. Технології бюджетування			10
Тема 8. Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади			5
Тема 9. Бюджетний процес на державному рівні			10
Тема 10. Бюджетний процес на місцевому рівні			10
Змістовий модуль 2. Формування та використання публічних фінансових ресурсів.			
Тема 11. Доходи бюджету держави	4	2	5
Тема 12. Податкові фінанси як першооснова функціонування публічних фінансів			5
Тема 13. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів			5
Тема 14. Видатки бюджету держави			5
Тема 15. Бюджетне забезпечення функцій держави			10
Тема 16. Публічні інвестиції			5
Тема 17. Проектний підхід в управлінні публічними фінансами			4
Тема 18. Позикові фінанси у фінансовому забезпеченні потреб держави			4
Тема 19. Фінансові ризики у сфері публічних фінансів			5
Тема 20. Організація та методика здійснення контролю в сфері публічних фінансів			5
Всього	8	4	138

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Публічні фінанси»**Денна форма**

Змістовий модуль 1. Публічні фінанси у забезпеченні макроекономічної стабільності держави.

Практичне заняття 1.**Тема 1. Публічні фінанси як складова фінансової системи держави**

Мета: ознайомлення із сутністю, функціями і особливостями функціонування публічних фінансів як важливої сфери фінансової системи, їх складовими та впливом фіскальної децентралізації на функціонування публічних фінансів.

Питання для обговорення:

1. Публічний сектор економіки та його структура. Роль держави в економіці. Провали ринку та межі державного втручання.
2. Суспільні блага в системі публічних фінансів.
3. Сутність публічних фінансів як економічної категорії. Необхідність та характерні

особливості публічних фінансів. Функції публічних фінансів як відображення їх сутності і суспільного призначення.

4. Історичні засади розвитку публічних фінансів.
5. Складові публічних фінансів та їх характеристика.
6. Ключові відмінності публічних та приватних фінансів. Функціональні особливості публічних фінансів.
7. Фіскальна децентралізація та її вплив на функціонування публічних фінансів.

Дискусійне обговорення сутності, функцій та складових публічних фінансів; новітньої парадигми управління публічними фінансами.

Практичне заняття 2.

Тема 2. Бюджет держави як основна ланка публічних фінансів та інструмент державного регулювання

Мета: ознайомлення із соціально-економічною сутністю бюджету держави, призначенням та роллю як основної ланки публічних фінансів та інструменту державного регулювання у забезпеченні сталого інклюзивного розвитку держави, вивчення складових частин бюджету, особливостей бюджетної системи держави та бюджетного устрою.

Питання для обговорення:

1. Історичні аспекти виникнення бюджету держави.
2. Соціально-економічна сутність, призначення та роль бюджету держави.
3. Функції бюджету держави як економічної категорії, їхня характеристика.
4. Бюджетні ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.
5. Складові бюджету держави. Характеристика загального та спеціального фондів бюджету.
6. Цільові фонди у складі бюджету держави.
7. Основи бюджетного устрою. Бюджетна система та принципи її побудови.

Дискусійне обговорення сутності і функцій бюджету держави; сучасних викликів та проблем функціонування і розвитку бюджетної системи.

Практичні завдання щодо діагностики стану бюджетної системи.

Практичне заняття 3.

Тема 3. Соціальні позабюджетні публічні фонди у складі публічних фінансів

Мета: ознайомлення із сутністю і суспільним призначенням соціальних позабюджетних публічних фондів, порядком формування та використання коштів соціальних позабюджетних фондів України.

Питання для обговорення:

1. Сутність, види та суспільне призначення соціальних позабюджетних публічних фондів.
2. Пенсійний фонд України як основна фінансова інституція в системі пенсійного страхування громадян.
3. Формуванням та використанням коштів Пенсійного фонду України.
4. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
5. Особливості формування та напрями використання коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Дискусійне обговорення проблем функціонування та перспектив удосконалення формування та використання коштів соціальних позабюджетних фондів України в умовах війни.

Практичне заняття 4.

Тема 4. Система управління публічними фінансами

Мета: ознайомлення із системою управління публічними фінансами та її складовими; оволодіння навичками діагностування стану публічних фінансів, виявлення проблем функціонування державного і місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття; розуміння специфіки та розвиток навичок пропонування обґрунтованих рішень щодо управління

публічними фінансами, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Питання для обговорення:

1. Сутність, мета та необхідність управління публічними фінансами.
2. Функції та складові системи управління публічними фінансами.
3. Публічні фінансові ресурси як об'єкт управління публічними фінансами, їх економічна сутність та призначення.
4. Суб'єкти управління публічними фінансами та характеристика їх функцій.
5. Нормативно-правове забезпечення управління публічними фінансами та його розвиток в Україні.
6. Інформаційні технології в управлінні публічними фінансами.
7. Моделі фіскальної рівноваги та їх вплив на прийняття управлінських рішень у сфері публічних фінансів.
8. Методичний інструментарій діагностики стану публічних фінансів.
9. Реалії управління публічними фінансами України в умовах воєнного стану. Новітня парадигма функціонування публічних фінансів.

Дискусійне обговорення тенденцій управління публічними фінансами в умовах пандемічних шоків та війни в Україні.

Практичні завдання щодо діагностики стану публічних фінансів.

Практичне заняття 5.

Тема 5. Бюджетна політика сталого розвитку держави

Мета: ознайомлення із засадами формування та реалізації бюджетної політики, розуміння дії фінансових методів, інструментів, важелів, вивчення механізму реалізації бюджетної політики; розуміння принципів, методів та інструментів фіскального регулювання; оволодіння навичками визначення фіскальних ризиків, оцінювання їхнього впливу та обґрунтування рішень щодо нейтралізації негативної дії фіскальних ризиків.

Питання для обговорення:

1. Фіскальне регулювання як складова державного регулювання соціально-економічних явищ і процесів.
2. Економічна сутність, складові та види бюджетної політики. Бюджетна стратегія і бюджетна тактика. Принципи бюджетної політики.
3. Бюджетний механізм та його роль у реалізації бюджетної політики. Структура бюджетного механізму та принципи його формування і функціонування.
4. Стійкість публічних фінансів як пріоритетний напрям бюджетної політики.
5. Фіскальні ризики у сфері публічних фінансів: економічна сутність та види. Технології управління фіскальними ризиками.

Дискусійне обговорення векторів бюджетної політики в умовах пандемічних шоків та війни в Україні.

Практичне заняття 6.

Тема 6. Система стратегічного та середньострокового бюджетного планування як основа бюджетної політики держави

Мета: ознайомлення з порядком та особливостями стратегічного та середньострокового бюджетного планування в системі управління публічними фінансами; навчитися аналізувати й інтерпретувати фінансову інформацію, яка використовується під час бюджетного планування.

Питання для обговорення:

1. Стратегічне бюджетне планування та його роль у забезпеченні реалізації стратегічних пріоритетів розвитку держави.
2. Мета, завдання, переваги та принципи стратегічного бюджетного планування. Взаємозв'язок стратегічного бюджетного планування зі стратегічними документами розвитку держави.
3. Середньострокове бюджетне планування в системі управління публічними фінансами: зміст та зв'язок із стратегічним та поточним (річним) бюджетним плануванням.
4. Мета, цілі та переваги планування бюджетів на середньостроковий період.

5. Середньострокове бюджетне планування та бюджетні програми: ключові аспекти взаємозв'язку.

Дискусійне обговорення сучасних викликів та проблем стратегічного та середньострокового бюджетного планування в системі управління публічними фінансами.

Практичні завдання щодо аналізу й інтерпретації фінансової інформації, яка використовується під час бюджетного планування.

Практичне заняття 7, 8.

Тема 7. Технології бюджетування

Мета: ознайомлення із сутністю та видами технологій бюджетування, володіння навичками використання сучасних технологій бюджетування у бюджетному процесі на державному і локальному рівнях.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика та принципи бюджетування як управлінської технології. Види технологій бюджетування, їх переваги та недоліки. Особливості застосування інструментів інклюзивного, проєктного і транспарентного підходів під час управління бюджетними ресурсами.
2. Програмно-цільове бюджетування в системі управління бюджетними ресурсами та характеристика його компонент. Забезпечення у програмно-цільовому бюджетуванні фіскальної прозорості із застосуванням інформаційних технологій.
3. Бюджетна програма, засади її формування та виконання. Моніторинг, оцінювання та контроль за виконанням бюджетних програм. Бюджетний запит та паспорт бюджетної програми: організаційно-правові засади складання. Відповідальні виконавці бюджетних програм, функціональні повноваження та їхня роль у бюджетному процесі на місцевому рівні.
4. Нормативно-правове забезпечення застосування програмно-цільового бюджетування.
5. Партиципаторний бюджет (бюджет участі) як інноваційний інструмент залучення громадян до розподілу і використання бюджетних ресурсів, демократизації бюджетного процесу на місцевому рівні для стимулювання розвитку територіальних громад і регіонів.
6. Теоретичні та організаційно-правові засади партиципаторного бюджетування. Переваги та особливості партиципаторного бюджетування. Ознаки та основні тренди розвитку партиципаторного бюджетування в українській та зарубіжній практиках.
7. Алгоритм партиципаторного бюджетування на рівні територіальної громади. Механізм розроблення, відбору проєктів та фінансування бюджетів участі.
8. Сутність, мета та завдання гендерно орієнтованого бюджетування. Переваги та ключові принципи гендерно орієнтованого бюджетування. Нормативно-правове забезпечення застосування гендерно орієнтованого бюджетування.
9. Методика та інструменти гендерно орієнтованого бюджетування. Етапи інтеграції гендерних аспектів у бюджетний процес.

Дискусійне обговорення переваг та недоліків сучасних технологій бюджетування, основних трендів розвитку програмно-цільового, гендерного та партиципаторного бюджетування в українській та зарубіжній практиках.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією партиципаторного бюджетування на рівні територіальної громади.

Практичне заняття 9.

Тема 8. Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади

Мета: засвоєння сутності та ознайомлення із стадіями бюджетного процесу; ознайомлення з функціями учасників бюджетного процесу, функціями та видами розпорядників бюджетних коштів, порядком участі громадськості у бюджетному процесі.

Питання для обговорення:

1. Поняття та принципи організації бюджетного процесу.
2. Бюджетний регламент, його зміст, завдання та засади побудови.
3. Учасники бюджетного процесу та характеристика їхніх функцій.

4. Прозорість (транспарентність) бюджетного процесу. Інформаційно-аналітична система «Прозорий бюджет».
5. Участь громадськості у бюджетному процесі.

Дискусійне обговорення: необхідності та проблем прозорості бюджетного процесу, залучення громадськості до бюджетного процесу; проблем та шляхів застосування інструментів інклюзивного та транспарентного підходів у бюджетному процесі.

Практичне заняття 10.

Тема 9. Бюджетний процес на державному рівні

Мета: ознайомлення із організацією бюджетного процесу на державному рівні та оволодіння навичками застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для формування та аналізу основних документів, які використовуються у бюджетному процесі; оволодіння навичками виявлення проблем в організації бюджетного процесу на державному рівні.

Питання для обговорення:

1. Бюджетна декларація як базовий елемент системи середньострокового бюджетного планування. Складання, розгляд і схвалення Бюджетної декларації.
2. Складання проекту Державного бюджету України.
3. Бюджетний запит та порядок його складання.
4. Розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України.
5. Організація виконання державного бюджету.
6. Бюджетний розпис, порядок його складання та затвердження.
7. Підготовка та розгляд звіту про виконання державного бюджету.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією бюджетного процесу на державному рівні.

Практичне заняття 11.

Тема 10. Бюджетний процес на місцевому рівні

Мета: ознайомлення із організацією бюджетного процесу на місцевому рівні та оволодіння навичками застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для формування та аналізу основних документів, які використовуються у бюджетному процесі; оволодіння навичками виявлення проблем в організації бюджетного процесу на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Прогноз місцевого бюджету – основа середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні. Порядок складання та розгляд прогнозу місцевого бюджету.
2. Складання проекту місцевого бюджету.
3. Розгляд проекту та прийняття рішення про місцевий бюджет.
4. Організація виконання місцевого бюджету.
5. Підготовка та розгляд звіту про виконання місцевого бюджету.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією бюджетного процесу на місцевому рівні.

Змістовий модуль 2. Формування та використання публічних фінансових ресурсів.

Практичне заняття 12.

Тема 11. Доходи бюджету держави

Мета: ознайомлення з сутністю, видами доходів бюджетів, джерелами та методами їх формування; оволодіння практичними навичками аналізу доходів державного та місцевих бюджетів, виявлення проблем формування дохідної частини бюджетів держави.

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічна сутність та класифікація доходів бюджету держави.
2. Методи та джерела формування доходів бюджету держави.
3. Склад та види доходів Державного бюджету України.
4. Склад та види доходів місцевих бюджетів.

5. Планування доходів державного та місцевих бюджетів.

Дискусійне обговорення проблем формування бюджетних ресурсів та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури доходів бюджетів різних рівнів та їх аналізу.

Практичне заняття 13.

Тема 12. Податкові фінанси як першооснова функціонування публічних фінансів

Мета: ознайомлення із сутністю податкових фінансів як першооснови функціонування публічних фінансів та їх роллю у фінансовому забезпеченні потреб держави.

Питання для обговорення:

1. Податкові фінанси у фінансовому забезпеченні потреб органів державної влади та місцевого самоврядування.
2. Податки як інструмент механізму реалізації бюджетної політики. Вплив податків на суспільний добробут.
3. Оподаткування як основа бюджетної політики. Податкова політика держави. Фактори, що визначають напрямки і характер податкової політики. Критерії проведення податкової політики. Податкове регулювання ринку. Антикризове податкове регулювання в умовах воєнного стану.
4. Фіскальне адміністрування, його принципи та складові. Механізми і способи розрахунку та сплати загальнодержавних та місцевих податків і зборів.

Дискусійне обговорення проблем функціонування податкових фінансів та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичне заняття 14.

Тема 13. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів

Мета: ознайомлення з організацією міжбюджетних відносин; завданнями і методами бюджетного регулювання; сутністю, видами та особливостями міжбюджетних трансфертів; оволодіння практичними навичками аналізу міжбюджетних трансфертів та виявлення проблем їх розрахунку і передачі між бюджетами.

Питання для обговорення:

1. Сутність, мета та організація міжбюджетних відносин в Україні. Суб'єкти міжбюджетних відносин.
2. Бюджетне регулювання, його необхідність та особливості здійснення. Завдання бюджетного регулювання. Види та методи бюджетного регулювання.
3. Види міжбюджетних трансфертів та їхня характеристика.
4. Дотації та порядок їх розрахунку.
5. Склад бюджетних субвенцій та особливості їх надання.
6. Трансфертна політика у контексті завдань соціально-економічного розвитку регіонів.

Дискусійне обговорення проблем бюджетного регулювання та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури міжбюджетних трансфертів та їх аналізу.

Практичне заняття 15.

Тема 14. Видатки бюджету держави

Мета: ознайомлення з сутністю, видами видатків бюджетів, сутністю, формами та методами бюджетного фінансування; оволодіння практичними навичками аналізу видатків державного та місцевих бюджетів, виявлення проблем їх здійснення на всіх рівнях бюджетної системи держави; оволодіння практичними навичками розрахунку елементів видатків кошторису бюджетної установи та його складання, виявлення проблем нормування видатків; ознайомлення із порядком здійснення публічних закупівель.

Питання для обговорення:

1. Видатки бюджетів, їх соціально-економічна сутність, класифікація, принципи і порядок розподілу між окремими ланками бюджетної системи України. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб сталого розвитку держави та регіонів.
2. Склад видатків Державного бюджету України.
3. Склад видатків місцевих бюджетів.
4. Бюджетне фінансування: економічна сутність та принципи.
5. Кошторис як основний фінансовий план бюджетної установи. Порядок складання і затвердження кошторисів бюджетних установ.
6. Публічні закупівлі та порядок їх здійснення.

Дискусійне обговорення проблем використання бюджетних ресурсів та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури видатків бюджетів різних рівнів та їх аналізу.

Практичне заняття 16.

Тема 15. Бюджетне забезпечення функцій держави

Мета: ознайомлення з порядком та особливостями бюджетного забезпечення управлінської, оборонної, соціальної та економічної функцій держави, розвиток навичок здійснення його аналізу; виявлення проблем здійснення видатків на всіх рівнях бюджетної системи держави.

Питання для обговорення:

1. Функції держави як визначальний чинник формування бюджету та форми їх фінансового забезпечення. Податкові і позикові форми фінансового забезпечення функціонування держави.
2. Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію управлінської функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування.
3. Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію оборонної функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на оборону, забезпечення громадського порядку, безпеки і судової влади.
4. Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію соціальної функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на соціальний захист населення, освіту, охорону здоров'я, духовний і фізичний розвиток.
5. Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію економічної функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на економічну діяльність та науку. Бюджетне кредитування економіки.

Дискусійне обговорення проблем оптимізації видатків бюджетів на реалізацію управлінської, соціальної, економічної та оборонної функцій держави.

Практичні завдання щодо розрахунку та аналізу видатків державного і місцевих бюджетів на реалізацію управлінської, соціальної, економічної та оборонної функцій держави.

Практичне заняття 17.

Тема 16. Публічні інвестиції

Мета: ознайомлення з роллю публічних інвестицій як інструменту державного регулювання сталого розвитку та механізмом публічного інвестування; оволодіння практичними навичками розрахунку та аналізу бюджетного інвестування, виявлення проблем його здійснення.

Питання для обговорення:

1. Публічні інвестиції як інструмент державного регулювання сталого розвитку.
2. Державне інвестування в Україні: зміст, форми, методи та джерела фінансування.
3. Публічно-приватне партнерство та його форми. Характеристика основних етапів підготовки та реалізації проєктів ДПП.
4. Інвестиційні ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.

5. Порядок відбору державних інвестиційних проектів та аналіз показників ефективності державних інвестицій.

Дискусійне обговорення проблем: оптимізації публічного інвестування, публічно-приватного партнерства, застосування новітніх форм та інструментів залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проектів соціального розвитку регіонів і територіальних громад.

Практичні завдання щодо аналізу бюджетного інвестування.

Практичне заняття 18.

Тема 17. Проектний підхід в управлінні публічними фінансами

Мета: ознайомлення із сутністю та необхідністю застосування проектного підходу в управлінні публічними фінансами, вивчення порядку проектного фінансування сталого розвитку, розвиток навичок розроблення інвестиційного проекту.

Питання для обговорення:

1. Теоретичні засади та необхідність застосування проектного підходу в управлінні публічними фінансами.
2. Види та принципи проектного фінансування сталого розвитку.
3. Інституційне забезпечення проектного фінансування.
4. Джерела, форми та методи залучення й використання фінансових ресурсів для реалізації проектів соціально-економічного розвитку.
5. Роль фандрайзингу в управлінні публічними фінансами.
6. Грантові ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.
7. Порядок розробки проектів, бюджетів проектів та підготовка проектної заявки для залучення фінансових ресурсів.
8. Особливості управління ризиками проектів.
9. Поняття сталості проекту розвитку, його види та способи забезпечення. Методичний інструментарій для оцінювання ефективності проектів розвитку.

Дискусійне обговорення переваг та недоліків проектного фінансування соціально-економічного розвитку, проблем залучення грантових ресурсів.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією роботи щодо розроблення проекту.

Практичне заняття 19.

Тема 18. Позикові фінанси у фінансовому забезпеченні потреб держави

Мета: ознайомлення з сутністю позикових фінансів, розвиток навичок виявлення причин, оцінювання наслідків виникнення бюджетного дефіциту й пошуку джерел його фінансування; вивчення специфіки управління державним та місцевим боргом.

Питання для обговорення:

1. Позикові фінанси як альтернативні податковим фінансам кредитні форми і механізми фінансування потреб органів державної влади та місцевого самоврядування.
2. Бюджетний дефіцит, його сутність, причини виникнення, соціально-економічні наслідки. Економічна природа і види дефіциту бюджету. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.
3. Державний кредит: економічна сутність, призначення і роль. Державні та місцеві запозичення.
4. Кредитні ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.
5. Державний борг, причини його виникнення і зростання. Види державного та місцевого боргу. Управління державним та місцевим боргом.
6. Боргова стійкість публічних фінансів України: критерії оцінювання та особливості методики.
7. Боргова політика держави та механізм її реалізації.
8. Борговий портфель держави: управління ризиками та оптимізація структури.

Дискусійне обговорення проблем боргового фінансування та оптимізації: державного та місцевого боргів, структури боргового портфелю держави.

Практичні завдання щодо аналізу бюджетного дефіциту, фінансування бюджету, видатків бюджетів на обслуговування і погашення державного та місцевого боргу.

Практичне заняття 20.

Тема 19. Фінансові ризики у сфері публічних фінансів

Мета: ознайомлення із сутністю, видами ризиків у сфері публічних фінансів, розвиток навичок оцінювання їхнього впливу та обґрунтування рішень щодо нейтралізації негативної дії ризиків у сфері публічних фінансів.

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність та види фінансових ризиків у сфері публічних фінансів. Методика діагностики ризиків у сфері публічних фінансів.
2. Фіскальні ризики: сутність та класифікація.
3. Необхідність та роль управління фіскальними ризиками.
4. Етапи управління фіскальними ризиками.
5. Сутність та об'єкт фіскального ризик-менеджменту.
6. Суб'єкти фіскального ризик-менеджменту, їхні функціональні обов'язки в частині управління фіскальними ризиками.
7. Принципи та завдання фіскального ризик-менеджменту.
8. Технології управління фіскальними ризиками. Шляхи нейтралізації негативної дії ризиків у сфері публічних фінансів.

Дискусійне обговорення проблем управління ризиками у сфері публічних фінансів.

Практичне заняття 21.

Тема 20. Організація та методика здійснення контролю в сфері публічних фінансів

Мета: ознайомлення із організацією та методикою проведення контролю у сфері публічних фінансів; оволодіння методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері публічних фінансів.

Питання для обговорення:

1. Сутність та види контролю в сфері публічних фінансів.
2. Державний фінансовий контроль, його призначення, види та форми. Принципи організації, методи та методичні прийоми здійснення державного фінансового контролю.
3. Органи державного фінансового контролю та характеристика їх повноважень.
4. Організація, проведення та узагальнення результатів контролю Рахунковою палатою України за надходженням і використанням коштів Державного бюджету України.
5. Об'єкти, методи та порядок проведення державного фінансового контролю Державною аудиторською службою України.
6. Поняття та види порушень бюджетного законодавства. Заходи, які застосовуються до розпорядників та одержувачів бюджетних коштів за вчинені ними бюджетні правопорушення. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.
7. Організація контролю за формуванням та використанням коштів Пенсійного фонду України.
8. Організація контролю за формуванням та використанням коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
9. Громадський контроль у сфері публічних фінансів.

Дискусійне обговорення проблем здійснення контролю у сфері публічних фінансів та шляхів підвищення його ефективності.

Практичні завдання щодо виявлення та розрахунку обсягу порушень бюджетного законодавства.

Заочна форма

Змістовий модуль 1. Публічні фінанси у забезпеченні макроекономічної стабільності держави.

Практичне заняття 1.

Тема 1. Публічні фінанси як складова фінансової системи держави

Мета: ознайомлення із сутністю, функціями і особливостями функціонування публічних фінансів як важливої сфери фінансової системи, їх складовими та впливом фіскальної децентралізації на функціонування публічних фінансів.

Питання для обговорення:

1. Публічний сектор економіки та його структура. Роль держави в економіці. Провали ринку та межі державного втручання.
2. Суспільні блага в системі публічних фінансів.
3. Сутність публічних фінансів як економічної категорії. Необхідність та характерні особливості публічних фінансів. Функції публічних фінансів як відображення їх сутності і суспільного призначення.
4. Історичні засади розвитку публічних фінансів.
5. Складові публічних фінансів та їх характеристика.
6. Ключові відмінності публічних та приватних фінансів. Функціональні особливості публічних фінансів.
7. Фіскальна децентралізація та її вплив на функціонування публічних фінансів.

Дискусійне обговорення сутності, функцій та складових публічних фінансів; новітньої парадигми управління публічними фінансами.

Тема 2. Бюджет держави як основна ланка публічних фінансів та інструмент державного регулювання

Мета: ознайомлення із соціально-економічною сутністю бюджету держави, призначенням та роллю як основної ланки публічних фінансів та інструменту державного регулювання у забезпеченні сталого інклюзивного розвитку держави, вивчення складових частин бюджету, особливостей бюджетної системи держави та бюджетного устрою.

Питання для обговорення:

1. Історичні аспекти виникнення бюджету держави.
2. Соціально-економічна сутність, призначення та роль бюджету держави.
3. Функції бюджету держави як економічної категорії, їхня характеристика.
4. Бюджетні ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.
5. Складові бюджету держави. Характеристика загального та спеціального фондів бюджету.
6. Цільові фонди у складі бюджету держави.
7. Основи бюджетного устрою. Бюджетна система та принципи її побудови.

Дискусійне обговорення сутності і функцій бюджету держави; сучасних викликів та проблем функціонування і розвитку бюджетної системи.

Практичні завдання щодо діагностики стану бюджетної системи.

Тема 3. Соціальні позабюджетні публічні фонди у складі публічних фінансів

Мета: ознайомлення із сутністю і суспільним призначенням соціальних позабюджетних публічних фондів, порядком формування та використання коштів соціальних позабюджетних фондів України.

Питання для обговорення:

1. Сутність, види та суспільне призначення соціальних позабюджетних публічних фондів.
2. Пенсійний фонд України як основна фінансова інституція в системі пенсійного страхування громадян.
3. Формуванням та використанням коштів Пенсійного фонду України.
4. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
5. Особливості формування та напрями використання коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Дискусійне обговорення проблем функціонування та перспектив удосконалення формування та використання коштів соціальних позабюджетних фондів України в умовах війни.

Тема 4. Система управління публічними фінансами

Мета: ознайомлення із системою управління публічними фінансами та її складовими; оволодіння навичками діагностування стану публічних фінансів, виявлення проблем функціонування державного і місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України, Фонду

загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття; розуміння специфіки та розвиток навичок пропонування обґрунтованих рішень щодо управління публічними фінансами, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Питання для обговорення:

1. Сутність, мета та необхідність управління публічними фінансами.
2. Функції та складові системи управління публічними фінансами.
3. Публічні фінансові ресурси як об'єкт управління публічними фінансами, їх економічна сутність та призначення.
4. Суб'єкти управління публічними фінансами та характеристика їх функцій.
5. Нормативно-правове забезпечення управління публічними фінансами та його розвиток в Україні.
6. Інформаційні технології в управлінні публічними фінансами.
7. Моделі фіскальної рівноваги та їх вплив на прийняття управлінських рішень у сфері публічних фінансів.
8. Методичний інструментарій діагностики стану публічних фінансів.
9. Реалії управління публічними фінансами України в умовах воєнного стану. Новітня парадигма функціонування публічних фінансів.

Дискусійне обговорення тенденцій управління публічними фінансами в умовах пандемічних шоків та війни в Україні.

Практичні завдання щодо діагностики стану публічних фінансів.

Тема 5. Бюджетна політика сталого розвитку держави

Мета: ознайомлення із засадами формування та реалізації бюджетної політики, розуміння дії фінансових методів, інструментів, важелів, вивчення механізму реалізації бюджетної політики; розуміння принципів, методів та інструментів фіскального регулювання; оволодіння навичками визначення фіскальних ризиків, оцінювання їхнього впливу та обґрунтування рішень щодо нейтралізації негативної дії фіскальних ризиків.

Питання для обговорення:

1. Фіскальне регулювання як складова державного регулювання соціально-економічних явищ і процесів.
2. Економічна сутність, складові та види бюджетної політики. Бюджетна стратегія і бюджетна тактика. Принципи бюджетної політики.
3. Бюджетний механізм та його роль у реалізації бюджетної політики. Структура бюджетного механізму та принципи його формування і функціонування.
4. Стійкість публічних фінансів як пріоритетний напрям бюджетної політики.
5. Фіскальні ризики у сфері публічних фінансів: економічна сутність та види. Технології управління фіскальними ризиками.

Дискусійне обговорення векторів бюджетної політики в умовах пандемічних шоків та війни в Україні.

Тема 6. Система стратегічного та середньострокового бюджетного планування як основа бюджетної політики держави

Мета: ознайомлення з порядком та особливостями стратегічного та середньострокового бюджетного планування в системі управління публічними фінансами; навчитися аналізувати й інтерпретувати фінансову інформацію, яка використовується під час бюджетного планування.

Питання для обговорення:

1. Стратегічне бюджетне планування та його роль у забезпеченні реалізації стратегічних пріоритетів розвитку держави.
2. Мета, завдання, переваги та принципи стратегічного бюджетного планування. Взаємозв'язок стратегічного бюджетного планування зі стратегічними документами розвитку держави.
3. Середньострокове бюджетне планування в системі управління публічними фінансами: зміст та зв'язок із стратегічним та поточним (річним) бюджетним плануванням.
4. Мета, цілі та переваги планування бюджетів на середньостроковий період.

5. Середньострокове бюджетне планування та бюджетні програми: ключові аспекти взаємозв'язку.

Дискусійне обговорення сучасних викликів та проблем стратегічного та середньострокового бюджетного планування в системі управління публічними фінансами.

Практичні завдання щодо аналізу й інтерпретації фінансової інформації, яка використовується під час бюджетного планування.

Тема 7. Технології бюджетування

Мета: ознайомлення із сутністю та видами технологій бюджетування, володіння навичками використання сучасних технологій бюджетування у бюджетному процесі на державному і локальному рівнях.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика та принципи бюджетування як управлінської технології. Види технологій бюджетування, їх переваги та недоліки. Особливості застосування інструментів інклюзивного, проектного і транспарентного підходів під час управління бюджетними ресурсами.
2. Програмно-цільове бюджетування в системі управління бюджетними ресурсами та характеристика його компонент. Забезпечення у програмно-цільовому бюджетуванні фіскальної прозорості із застосуванням інформаційних технологій.
3. Бюджетна програма, засади її формування та виконання. Моніторинг, оцінювання та контроль за виконанням бюджетних програм. Бюджетний запит та паспорт бюджетної програми: організаційно-правові засади складання. Відповідальні виконавці бюджетних програм, функціональні повноваження та їхня роль у бюджетному процесі на місцевому рівні.
4. Нормативно-правове забезпечення застосування програмно-цільового бюджетування.
5. Партиципаторний бюджет (бюджет участі) як інноваційний інструмент залучення громадян до розподілу і використання бюджетних ресурсів, демократизації бюджетного процесу на місцевому рівні для стимулювання розвитку територіальних громад і регіонів.
6. Теоретичні та організаційно-правові засади партиципаторного бюджетування. Переваги та особливості партиципаторного бюджетування. Ознаки та основні тренди розвитку партиципаторного бюджетування в українській та зарубіжній практиках.
7. Алгоритм партиципаторного бюджетування на рівні територіальної громади. Механізм розроблення, відбору проєктів та фінансування бюджетів участі.
8. Сутність, мета та завдання гендерно орієнтованого бюджетування. Переваги та ключові принципи гендерно орієнтованого бюджетування. Нормативно-правове забезпечення застосування гендерно орієнтованого бюджетування.
9. Методика та інструменти гендерно орієнтованого бюджетування. Етапи інтеграції гендерних аспектів у бюджетний процес.

Дискусійне обговорення переваг та недоліків сучасних технологій бюджетування, основних трендів розвитку програмно-цільового, гендерного та партиципаторного бюджетування в українській та зарубіжній практиках.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією партиципаторного бюджетування на рівні територіальної громади.

Тема 8. Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади

Мета: засвоєння сутності та ознайомлення із стадіями бюджетного процесу; ознайомлення з функціями учасників бюджетного процесу, функціями та видами розпорядників бюджетних коштів, порядком участі громадськості у бюджетному процесі.

Питання для обговорення:

1. Поняття та принципи організації бюджетного процесу.
2. Бюджетний регламент, його зміст, завдання та засади побудови.
3. Учасники бюджетного процесу та характеристика їхніх функцій.
4. Прозорість (транспарентність) бюджетного процесу. Інформаційно-аналітична система «Прозорий бюджет».

5. Участь громадськості у бюджетному процесі.

Дискусійне обговорення: необхідності та проблем прозорості бюджетного процесу, залучення громадськості до бюджетного процесу; проблем та шляхів застосування інструментів інклюзивного та транспарентного підходів у бюджетному процесі.

Тема 9. Бюджетний процес на державному рівні

Мета: ознайомлення із організацією бюджетного процесу на державному рівні та оволодіння навичками застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для формування та аналізу основних документів, які використовуються у бюджетному процесі; оволодіння навиками виявлення проблем в організації бюджетного процесу на державному рівні.

Питання для обговорення:

1. Бюджетна декларація як базовий елемент системи середньострокового бюджетного планування. Складання, розгляд і схвалення Бюджетної декларації.
2. Складання проекту Державного бюджету України.
3. Бюджетний запит та порядок його складання.
4. Розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України.
5. Організація виконання державного бюджету.
6. Бюджетний розпис, порядок його складання та затвердження.
7. Підготовка та розгляд звіту про виконання державного бюджету.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією бюджетного процесу на державному рівні.

Тема 10. Бюджетний процес на місцевому рівні

Мета: ознайомлення із організацією бюджетного процесу на місцевому рівні та оволодіння навичками застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для формування та аналізу основних документів, які використовуються у бюджетному процесі; оволодіння навиками виявлення проблем в організації бюджетного процесу на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Прогноз місцевого бюджету – основа середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні. Порядок складання та розгляд прогнозу місцевого бюджету.
2. Складання проекту місцевого бюджету.
3. Розгляд проекту та прийняття рішення про місцевий бюджет.
4. Організація виконання місцевого бюджету.
5. Підготовка та розгляд звіту про виконання місцевого бюджету.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією бюджетного процесу на місцевому рівні.

Змістовий модуль 2. Формування та використання публічних фінансових ресурсів.

Практичне заняття 2.

Тема 11. Доходи бюджету держави

Мета: ознайомлення з сутністю, видами доходів бюджетів, джерелами та методами їх формування; оволодіння практичними навиками аналізу доходів державного та місцевих бюджетів, виявлення проблем формування дохідної частини бюджетів держави.

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічна сутність та класифікація доходів бюджету держави.
2. Методи та джерела формування доходів бюджету держави.
3. Склад та види доходів Державного бюджету України.
4. Склад та види доходів місцевих бюджетів.
5. Планування доходів державного та місцевих бюджетів.

Дискусійне обговорення проблем формування бюджетних ресурсів та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури доходів бюджетів різних рівнів та їх аналізу.

Тема 12. Податкові фінанси як першооснова функціонування публічних фінансів

Мета: ознайомлення із сутністю податкових фінансів як першооснови функціонування публічних фінансів та їх роллю у фінансовому забезпеченні потреб держави.

Питання для обговорення:

1. Податкові фінанси у фінансовому забезпеченні потреб органів державної влади та місцевого самоврядування.
2. Податки як інструмент механізму реалізації бюджетної політики. Вплив податків на суспільний добробут.
3. Оподаткування як основа бюджетної політики. Податкова політика держави. Фактори, що визначають напрямки і характер податкової політики. Критерії проведення податкової політики. Податкове регулювання ринку. Антикризове податкове регулювання в умовах воєнного стану.
4. Фіскальне адміністрування, його принципи та складові. Механізми і способи розрахунку та сплати загальнодержавних та місцевих податків і зборів.

Дискусійне обговорення проблем функціонування податкових фінансів та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Тема 13. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів

Мета: ознайомлення з організацією міжбюджетних відносин; завданнями і методами бюджетного регулювання; сутністю, видами та особливостями міжбюджетних трансфертів; оволодіння практичними навичками аналізу міжбюджетних трансфертів та виявлення проблем їх розрахунку і передачі між бюджетами.

Питання для обговорення:

1. Сутність, мета та організація міжбюджетних відносин в Україні. Суб'єкти міжбюджетних відносин.
2. Бюджетне регулювання, його необхідність та особливості здійснення. Завдання бюджетного регулювання. Види та методи бюджетного регулювання.
3. Види міжбюджетних трансфертів та їхня характеристика.
4. Дотації та порядок їх розрахунку.
5. Склад бюджетних субвенцій та особливості їх надання.
6. Трансфертна політика у контексті завдань соціально-економічного розвитку регіонів.

Дискусійне обговорення проблем бюджетного регулювання та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури міжбюджетних трансфертів та їх аналізу.

Тема 14. Видатки бюджету держави

Мета: ознайомлення з сутністю, видами видатків бюджетів, сутністю, формами та методами бюджетного фінансування; оволодіння практичними навичками аналізу видатків державного та місцевих бюджетів, виявлення проблем їх здійснення на всіх рівнях бюджетної системи держави; оволодіння практичними навичками розрахунку елементів видатків кошторису бюджетної установи та його складання, виявлення проблем нормування видатків; ознайомлення із порядком здійснення публічних закупівель.

Питання для обговорення:

1. Видатки бюджетів, їх соціально-економічна сутність, класифікація, принципи і порядок розподілу між окремими ланками бюджетної системи України. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб сталого розвитку держави та регіонів.
2. Склад видатків Державного бюджету України.
3. Склад видатків місцевих бюджетів.
4. Бюджетне фінансування: економічна сутність та принципи.

5. Кошторис як основний фінансовий план бюджетної установи. Порядок складання і затвердження кошторисів бюджетних установ.
6. Публічні закупівлі та порядок їх здійснення.

Дискусійне обговорення проблем використання бюджетних ресурсів та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури видатків бюджетів різних рівнів та їх аналізу.

Тема 15. Бюджетне забезпечення функцій держави

Мета: ознайомлення з порядком та особливостями бюджетного забезпечення управлінської, оборонної, соціальної та економічної функцій держави, розвиток навичок здійснення його аналізу; виявлення проблем здійснення видатків на всіх рівнях бюджетної системи держави.

Питання для обговорення:

1. Функції держави як визначальний чинник формування бюджету та форми їх фінансового забезпечення. Податкові і позикові форми фінансового забезпечення функціонування держави.
2. Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію управлінської функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування.
3. Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію оборонної функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на оборону, забезпечення громадського порядку, безпеки і судової влади.
4. Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію соціальної функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на соціальний захист населення, освіту, охорону здоров'я, духовний і фізичний розвиток.
5. Витрати бюджетних ресурсів на реалізацію економічної функції держави. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на економічну діяльність та науку. Бюджетне кредитування економіки.

Дискусійне обговорення проблем оптимізації видатків бюджетів на реалізацію управлінської, соціальної, економічної та оборонної функцій держави.

Практичні завдання щодо розрахунку та аналізу видатків державного і місцевих бюджетів на реалізацію управлінської, соціальної, економічної та оборонної функцій держави.

Тема 16. Публічні інвестиції

Мета: ознайомлення з роллю публічних інвестицій як інструменту державного регулювання сталого розвитку та механізмом публічного інвестування; оволодіння практичними навичками розрахунку та аналізу бюджетного інвестування, виявлення проблем його здійснення.

Питання для обговорення:

1. Публічні інвестиції як інструмент державного регулювання сталого розвитку.
2. Державне інвестування в Україні: зміст, форми, методи та джерела фінансування.
3. Публічно-приватне партнерство та його форми. Характеристика основних етапів підготовки та реалізації проектів ДПП.
4. Інвестиційні ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.
5. Порядок відбору державних інвестиційних проектів та аналіз показників ефективності державних інвестицій.

Дискусійне обговорення проблем: оптимізації публічного інвестування, публічно-приватного партнерства, застосування новітніх форм та інструментів залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проектів соціального розвитку регіонів і територіальних громад.

Практичні завдання щодо аналізу бюджетного інвестування.

Тема 17. Проектний підхід в управлінні публічними фінансами

Мета: ознайомлення із сутністю та необхідністю застосування проектного підходу в управлінні публічними фінансами, вивчення порядку проектного фінансування сталого розвитку, розвиток навичок розроблення інвестиційного проекту.

Питання для обговорення:

1. Теоретичні засади та необхідність застосування проектного підходу в управлінні публічними фінансами.
2. Види та принципи проектного фінансування сталого розвитку.
3. Інституційне забезпечення проектного фінансування.
4. Джерела, форми та методи залучення й використання фінансових ресурсів для реалізації проектів соціально-економічного розвитку.
5. Роль фандрайзингу в управлінні публічними фінансами.
6. Грантові ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.
7. Порядок розробки проектів, бюджетів проектів та підготовка проектної заявки для залучення фінансових ресурсів.
8. Особливості управління ризиками проектів.
9. Поняття сталості проекту розвитку, його види та способи забезпечення. Методичний інструментарій для оцінювання ефективності проектів розвитку.

Дискусійне обговорення переваг та недоліків проектного фінансування соціально-економічного розвитку, проблем залучення грантових ресурсів.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією роботи щодо розроблення проекту.

Тема 18. Позикові фінанси у фінансовому забезпеченні потреб держави

Мета: ознайомлення з сутністю позикових фінансів, розвиток навичок виявлення причин, оцінювання наслідків виникнення бюджетного дефіциту й пошуку джерел його фінансування; вивчення специфіки управління державним та місцевим боргом.

Питання для обговорення:

1. Позикові фінанси як альтернативні податковим фінансам кредитні форми і механізми фінансування потреб органів державної влади та місцевого самоврядування.
2. Бюджетний дефіцит, його сутність, причини виникнення, соціально-економічні наслідки. Економічна природа і види дефіциту бюджету. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.
3. Державний кредит: економічна сутність, призначення і роль. Державні та місцеві запозичення.
4. Кредитні ресурси у фінансуванні сталого розвитку держави, регіонів, територіальних громад.
5. Державний борг, причини його виникнення і зростання. Види державного та місцевого боргу. Управління державним та місцевим боргом.
6. Боргова стійкість публічних фінансів України: критерії оцінювання та особливості методики.
7. Боргова політика держави та механізм її реалізації.
8. Борговий портфель держави: управління ризиками та оптимізація структури.

Дискусійне обговорення проблем боргового фінансування та оптимізації: державного та місцевого боргів, структури боргового портфелю держави.

Практичні завдання щодо аналізу бюджетного дефіциту, фінансування бюджету, видатків бюджетів на обслуговування і погашення державного та місцевого боргу.

Тема 19. Фінансові ризики у сфері публічних фінансів

Мета: ознайомлення із сутністю, видами ризиків у сфері публічних фінансів, розвиток навичок оцінювання їхнього впливу та обґрунтування рішень щодо нейтралізації негативної дії ризиків у сфері публічних фінансів.

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність та види фінансових ризиків у сфері публічних фінансів. Методика діагностики ризиків у сфері публічних фінансів.
2. Фіскальні ризики: сутність та класифікація.

3. Необхідність та роль управління фінансовими ризиками.
4. Етапи управління фінансовими ризиками.
5. Сутність та об'єкт фінансового ризик-менеджменту.
6. Суб'єкти фінансового ризик-менеджменту, їхні функціональні обов'язки в частині управління фінансовими ризиками.
7. Принципи та завдання фінансового ризик-менеджменту.
8. Технології управління фінансовими ризиками. Шляхи нейтралізації негативної дії ризиків у сфері публічних фінансів.

Дискусійне обговорення проблем управління ризиками у сфері публічних фінансів.

Тема 20. Організація та методика здійснення контролю в сфері публічних фінансів

Мета: ознайомлення із організацією та методикою проведення контролю у сфері публічних фінансів; оволодіння методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері публічних фінансів.

Питання для обговорення:

1. Сутність та види контролю в сфері публічних фінансів.
2. Державний фінансовий контроль, його призначення, види та форми. Принципи організації, методи та методичні прийоми здійснення державного фінансового контролю.
3. Органи державного фінансового контролю та характеристика їх повноважень.
4. Організація, проведення та узагальнення результатів контролю Рахунковою палатою України за надходженням і використанням коштів Державного бюджету України.
5. Об'єкти, методи та порядок проведення державного фінансового контролю Державною аудиторською службою України.
6. Поняття та види порушень бюджетного законодавства. Заходи, які застосовуються до розпорядників та одержувачів бюджетних коштів за вчинені ними бюджетні правопорушення. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.
7. Організація контролю за формуванням та використанням коштів Пенсійного фонду України.
8. Організація контролю за формуванням та використанням коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
9. Громадський контроль у сфері публічних фінансів.

Дискусійне обговорення проблем здійснення контролю у сфері публічних фінансів та шляхів підвищення його ефективності.

Практичні завдання щодо виявлення та розрахунку обсягу порушень бюджетного законодавства.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Для набуття умінь самостійного мислення і самоконтролю у студентів особливе значення має виконання комплексного практичного індивідуального завдання (КПЗ) з дисципліни «Публічні фінанси», яке виконується самостійно кожним студентом згідно методичних рекомендацій. Воно охоплює основні теми дисципліни та має на меті більш глибоке й повне засвоєння теоретичного матеріалу з бюджетної системи, оволодіння навиками застосування набутих теоретичних знань щодо формування і використання бюджетних ресурсів на практиці та є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни.

Завдання для виконання комплексного практичного індивідуального завдання:

І частина

Дослідити дискусійні підходи до визначення перерахованих понять (не менше десяти визначень вітчизняних і зарубіжних економістів), систематизувати їх у формі таблиці та провести власний аналіз наукових підходів: публічні фінанси, бюджет, функції бюджету, бюджетні ресурси, публічні фінансові ресурси, бюджетна політика, бюджетний механізм, фінансове регулювання, подкові фінанси, бюджетний дефіцит, бюджетна система, бюджетний процес, технології бюджетування, контроль у сфері публічних фінансів, доходи бюджету, видатки бюджету, бюджетне регулювання, трансферти, позикові фінанси, державний борг, місцевий борг, публічні інвестиції, публічно-приватне партнерство.

II частина

Виконання цієї частини КППЗ передбачає розв'язання ситуаційного завдання за такою послідовністю виконання:

1. Вибір територіальної громади для дослідження.
2. Формування інформаційної бази для проведення аналізу соціально-економічного розвитку територіальної громади та її бюджету.
3. Проведення за останні п'ять років аналізу:
  - соціально-економічного розвитку обраної студентом територіальної громади, взаємозв'язку його основних цілей і пріоритетів бюджетної політики органу місцевого самоврядування;
  - бюджетного процесу на рівні територіальної громади;
  - динаміки та структури доходів загального і спеціального фондів місцевого бюджету, виконання плану надходження основних видів доходів бюджетів;
  - динаміки та структури видатків загального і спеціального фондів місцевого бюджету за функціональною, програмною та економічною бюджетною класифікацією, виконання плану здійснення основних видів видатків бюджетів;
  - динаміки та структури кредитування місцевого бюджету;
  - динаміки та структури фінансування місцевого бюджету;
  - динаміки та структури місцевого боргу (за наявності).
4. Систематизація та узагальнення результатів аналізу.
5. Підготовка пропозицій щодо вирішення проблем.

Оформлення результатів аналізу соціально-економічного розвитку територіальної громади та її бюджету здійснюється у формі аналітичної записки та презентації основних положень.

7. Тренінг з дисципліни

Мета тренінгу з дисципліни «Публічні фінанси» – формування у студентів критичного мислення для пропонування професійних рішень, цілісного бачення і вирішення проблем організації бюджетних відносин, формування і використання публічних фінансових ресурсів, організації і функціонування публічних фінансів та розвиток навичок діагностування їх стану, розуміння особливостей здійснення фіскального регулювання, організації бюджетного процесу на державному і місцевому рівнях, використання сучасних технологій бюджетування. Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «бакалавр».

Проведення тренінгу дозволяє:

- забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Публічні фінанси»;
- розвинути у студентів навички пропонування обґрунтованих рішень, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина. Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.

2. Організаційна частина. Встановлення правил проведення тренінгу, формування робочих груп студентів, визначення завдань та розподіл ролей. Забезпечення учасників тренінгу роздатковими матеріалами: таблицями, бланками документів, алгоритмами проведення, інструкціями.

3. Практична частина. Виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. Підведення підсумків. Презентація практичної роботи в групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу. Тематика тренінгу.

Тематика тренінгу

1. Фіскальне регулювання: особливості здійснення в умовах впливу ризиків військового часу.
2. Діагностика стану публічних фінансів.

3. Оцінювання фінансової спроможності територіальних громад.
4. Складання проекту бюджету участі для територіальної громади.
5. Формування та оцінювання ефективності бюджетних програм.
6. Складання проекту сталого розвитку територіальної громади для галучення гранту.

8. Самостійна робота студентів

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Публічні фінанси» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні положень бюджетного законодавства та навчальної і наукової фахової літератури.

№ теми	Тематика	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
<i>Тема 1</i>	Дискусійні підходи до сутності і складових публічних фінансів (підготувати наукову доповідь).	2	10
<i>Тема 2</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Схематично відобразити та пояснити як відбувається реалізація функцій бюджету як економічної категорії. 2. Схематично відобразити та пояснити роль бюджету як інструменту державного регулювання у забезпеченні сталого розвитку держави. 3. Розкрити відмінності рівня централізації ВВП в бюджеті різних моделей економічних систем та охарактеризувати їхній вплив на реалізацію функцій держави. Навести приклади української та зарубіжної практики. 	1	10
<i>Тема 3</i>	Аналіз джерел формування та напрямів використання коштів соціальних позабюджетних фондів (підготувати аналітичну доповідь)	1	5
<i>Тема 4</i>	Охарактеризувати проблеми функціонування публічних фінансів України і обґрунтувати шляхи їх вирішення в умовах воєнного стану.	2	10
<i>Тема 5</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджетна політика у зарубіжних країнах: сучасні тренди (підготувати проект по одній із країн за вибором студента). 2. Особливості фіскального регулювання в умовах війни та післявоєнного відновлення (підготувати наукову доповідь). 	2	10
<i>Тема 6</i>	Кращий європейський досвід планування бюджету на середньострокову перспективу (підготувати реферат).	1	5
<i>Тема 7</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Технології бюджетування у зарубіжних країнах: сучасні тенденції та можливості використання в українській практиці (підготувати проект). 2. Особливості застосування інструментів інклюзивного, проектного і транспарентного підходів під час управління бюджетними ресурсами (підготувати есе). 	2	10
<i>Тема 8</i>	Можливості використання зарубіжного досвіду організації бюджетного процесу в Україні в контексті євроінтеграції (підготувати есе).	1	5
<i>Тема 9</i>	Особливості організації бюджетного процесу на державному рівні в умовах воєнного стану (підготувати реферат).	2	10
<i>Тема 10</i>	Особливості організації бюджетного процесу на місцевому рівні в умовах воєнного стану (підготувати реферат).	2	10
<i>Тема 11</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив «тіньової економіки» на рівень доходів бюджету (підготувати есе). 2. Проблеми формування доходів Державного та місцевих бюджетів України та шляхи їх вирішення в умовах воєнного 	2	5

	стану (підготувати проект).		
<i>Тема 12</i>	Сучасні проблеми та тенденції функціонування податкових фінансів (підготувати есе).	1	5
<i>Тема 13</i>	Організація міжбюджетних відносин у зарубіжних країнах: сучасні тренди (підготувати проект по одній із країн за вибором студента).	1	5
<i>Тема 14</i>	1. Зарубіжний досвід оптимізації видатків бюджетів та можливості його адаптації до вітчизняних реалій (підготувати проект). 2. Проблеми здійснення видатків Державного та місцевих бюджетів України та шляхи їх вирішення в умовах воєнного стану (підготувати проект).	2	5
<i>Тема 15</i>	1. Зарубіжний досвід оптимізації видатків бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій держави та можливості його адаптації до вітчизняних реалій (підготувати проект). 2. Зарубіжний досвід оптимізації видатків бюджетів на реалізацію соціальної функції держави та можливості його адаптації до вітчизняних реалій (підготувати проект). 3. Зарубіжний досвід оптимізації видатків бюджетів на реалізацію економічної функції держави та можливості його адаптації до вітчизняних реалій (підготувати проект).	2	10
<i>Тема 16</i>	1. Проблеми здійснення бюджетного інвестування та кредитування в Україні та шляхи їх вирішення в умовах воєнного стану (підготувати есе). 2. Крайні світові практики публічно-приватного партнерства та можливості їх застосування в Україні (підготувати проект).	2	5
<i>Тема 17</i>	Зарубіжний досвід грантового фінансування сталого розвитку та можливості його впровадження у практику територіальних громад (підготувати проект).	1	4
<i>Тема 18</i>	1. Зарубіжний досвід оптимізації витрат бюджетів, пов'язаних з управлінням державним та місцевим боргом, та можливості його адаптації до вітчизняних реалій (підготувати проект). 2. Шляхи подолання бюджетного дефіциту: досвід зарубіжних країн та можливості його використання у вітчизняній практиці (підготувати реферат)	2	4
<i>Тема 19</i>	Фіскальні ризики в контексті забезпечення бюджетної та боргової безпеки (підготувати есе)	1	5
<i>Тема 20</i>	Можливості використання зарубіжного досвіду організації контролю у сфері публічних фінансів в Україні в контексті євроінтеграції (підготувати есе).	2	5
	Разом	32	138

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, ділові ігри, реферування, виконання КПЗ, есе, підготовка і презентація проектів.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

У процесі вивчення дисципліни «Публічні фінанси» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

– поточне опитування, тестування;

- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- екзамен.

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Публічні фінанси» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
Опитування під час заняття (теми 1–10) – 4 бали за тему – макс. 40 балів. Самостійна робота (теми 1–10) – 1 бал за тему – макс. 10 балів. Модульна робота – макс. 50 балів.	Опитування під час заняття (теми 11–20) – 4 бали за тему – макс. 40 балів. Самостійна робота (теми 11–20) – 1 бал за тему – макс. 10 балів. Модульна робота – макс. 50 балів.	Підготовка КПЗ – макс. 40 балів. Презентація КПЗ – макс. 20 балів. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 40 балів.	Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 30 балів, макс. 60 балів. Теоретичне питання – макс. 20 балів.	Підсумковий бал = оцінка за $3M1 \times 0,2$ + оцінка за $3M2 \times 0,2$ + оцінка за $3M3 \times 0,2$ + оцінка за $3M4 \times 0,4$
Разом балів:				
максимально 100 балів	максимально 100 балів	максимально 100 балів	максимально 100 балів	максимально 100 балів

Форми і критерії оцінювання

Поточне опитування під час заняття:

4 бали – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

3 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

2 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки, відповіді на запитання нечіткі.

1 бал – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Самостійна робота:

1 бал – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, винесеним на самостійну роботу, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст завдань.

Модульна робота:

40–50 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

25–39 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10–24 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки, відповіді на запитання нечіткі.

1–9 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

КПІЗ:

підготовка КПІЗ

25–40 балів – зміст КПІЗ повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження.

10–24 бали – зміст КПІЗ в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві неточності.

1–9 балів – на недостатньому рівні висвітлює проблему, яка досліджувалася, логічного не завершений аналіз і оцінка стану об'єкту дослідження; наведені авторські пропозиції і рекомендації є загальними (без урахування особливостей об'єкту дослідження) і недостатньо обґрунтованими; припускається значних помилок у розрахунках при розв'язанні практичних завдань роботи.

презентація КПІЗ

10–20 балів – під час презентації результатів виконаного КПІЗ демонструє знання і розуміння теми, викладає матеріал у логічній послідовності, показує уміння аналізувати і узагальнювати теоретичний і практичний матеріал та високий рівень підготовки презентації.

5–9 балів – матеріал презентує у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, розрахунках при розв'язанні практичних завдань, презентація роботи при цьому має незначні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

1–4 бали – матеріал презентує фрагментарно, без логічної послідовності, відповіді на запитання нечіткі, презентація роботи при цьому має значні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

Тренінг:

30–40 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст завдань тренінгу.

20–29 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10–19 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки, відповіді на запитання нечіткі.

1–9 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Екзамен – вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання. Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 2 бали, що в підсумку дає максимальну 20 балів;

2 бали – на тест надано правильну відповідь.

задач (практичних завдань): 2 задачі, за розв'язання кожної із яких студент може отримати від 0 до 30 балів, що в підсумку дає максимальну 60 балів;

20–30 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

10–19 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–9 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного (проблемного) питання: 1 теоретичне питання, за відповідь на яке студент може отримати від 0 до 20 балів.

10–20 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–9 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1–16
2.	Проекційний екран	1–16
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1–16
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1–16

5.	Персональні комп'ютери	1–16
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1–16
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1–16
8.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1–16
9.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1–16
10.	Google Forms, Google Sheets	1–16

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л. І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
2. Бюджетна система: підручник / за ред. В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко, З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 624 с.
3. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
4. Дем'янишин В., Лободіна З., Горин В., Дем'янишин В. Методологічні підходи до дослідження державних фінансових ресурсів та фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах реформування управління публічними фінансами. *Світ фінансів*. 2023. № 1 (74). С. 31–47.
5. Дем'янишин В. Сучасні вектори реформування управління державними фінансами в умовах модернізації фінансового механізму та фінансової системи України. *Світ фінансів*. 2021. № 2 (67). С. 51–65.
6. Дем'янишин В. Г., Лободіна З. М., Костецький В. В., Дем'янишин В. В. Напрями розвитку інформаційних технологій в управлінні публічними фінансами, державними фінансовими ресурсами та фінансовою безпекою суб'єктів господарювання державного сектору. *Інноваційна економіка*. 2023. № 1. С. 58–70.
7. Казначейська система: підручник / за наук. ред. д. е. н., проф. А. І. Крисоватого, д. е. н., проф. О. П. Кириленко, Т. Я. Слюз. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 364 с.
8. Кириленко О., Жадан О. Підвищення прозорості та обґрунтованості використання бюджетних коштів. *Світ фінансів*. 2021. № 3 (68). С. 23–37.
9. Кізима Т., Лободіна З., Горин В., Кізима А. Поведінкові фінанси як методологічний концепт дослідження сфери публічних фінансів в Україні. *Світ фінансів*. 2022. № 4 (73). С. 8–21.
10. Крисоватий А. Военні реалії фіскального простору публічних фінансів України. *Світ фінансів*. 2023. № 1 (74). С. 8–30.
11. Крисоватий А. І. Новий прагматизм фіскалізації публічних фінансів. *Світ фінансів*. 2021. № 1. С. 10–23.
12. Крисоватий А. І. Парадигма податкових та позикових фінансів. *Вісник економічної науки України*. 2008. № 1 (13). С. 132–140.
13. Кучер Г. В. Державні фінансові ресурси : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 608 с.
14. Лободіна З. Бюджетний механізм: концептуальні засади та перспективи модернізації : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 412 с.
15. Лободіна З. М., Булавинець В. М., Данильців Х. Т. Бюджетне фінансування освітніх послуг: сучасні тенденції та перспективи вдосконалення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 12/2. С. 20–29.
16. Лободіна З., Дем'янишин В., Кізима Т., Березька К., Кізима А. Функціонування бюджетів участі: сучасний стан, тенденції модернізації та моделювання в умовах реформування публічних фінансів. *Вісник економіки*. 2022. № 4. С. 8–27.
17. Лободіна З., Дем'янишин В., Кізима Т., Савчук С. Сучасні тенденції розвитку та наслідки трансформації бюджетної системи України в контексті реформування управління публічними фінансами. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 4. С. 38–56.

18. Лободіна З., Корнацька Р., Нечепоренко В. Міжбюджетні трансферти як фінансовий інструмент зменшення диспропорцій та активізації регіонального розвитку. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 1 (74). С. 76–89.
19. Луніна І. О., Бондарук Т. Г. Еволюція теорії та наукова концепція публічних фінансів. *Фінанси України*. 2019. № 8. С. 26–44.
20. Луніна І. О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання : монографія. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». Київ, 2020. 440 с.
21. Луніна І. О., Бондарук Т. Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навчальний посібник. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. 304 с.
22. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
23. Наказ Міністерства фінансів України «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11>.
24. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету» від 28.01.2002 р. № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02#n17>.
25. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Інструкції з підготовки бюджетних запитів» від 21.12.2022 р. № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0322-23#Text>.
26. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі» від 02.01.2019 р. №1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19>.
27. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування бюджетних програм головними розпорядниками коштів державного бюджету» від 25.08.2023 р. №465. URL:
28. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо механізмів участі громадськості у бюджетному процесі на місцевому рівні» від 3.03.2020 р. № 94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0094201-20#Text>.
29. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України. Станом на 20 травня 2020 року. / За заг. ред. Мацюка В. Я. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. 312 с.
30. Нікіфоров П. О., Качур Т. І. Реалізація концепції поведінкових фінансів у дослідженнях трансформації сфери публічних фінансів. *Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка*. 2021. Вип. 830. С. 37–44.
31. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
32. Радіонов Ю. Д. Формування видатків бюджету : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 616 с.
33. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року» від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text>.
34. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки» від 29.12.2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text>.
35. Хомутенко А. В. Сучасна парадигма управління державними фінансами України: монографія. К.: ФОП Гуляєва В. М. 2019. 384 с.
36. Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Якимів А. І. Бюджетна система : практикум: навчальний посібник. Львів : Новий Світ-2000, 2019. 400 с.
37. Aziz H., Shah N. Participatory budgeting: Models and approaches. *Pathways Between Social Science and Computational Social Science*. Springer, Cham, 2021. P. 215–236. URL: <https://arxiv.org/pdf/2003.00606.pdf>.
38. Dyvak M., Porplytsya N., Lobodina Z., Honchar L., Ostroverkhov V., Maslyiak Y. Interval Discrete Dynamic Model of Budget Revenues in Conditions of Shadow Economy. *2019 9th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT): Conference*

- Paper (Ceske Budejovice, 5–7 June, 2019) – Ceske Budejovice, Czech Republic, 2019. P. 1–4.
39. Fedosov V., Krysovaty A., Oparin V., Yukhymenko P. Modern Ukrainian financial science : theoretical paradigm & practical concept of public finance. Oklahoma : DraftDigital Publishing, 2019. 447 p.
  40. Gruber J. Public Finance and Public Policy: textbook. 6th edition, Worth Publishers, 2019. 896 p.
  41. Kizyma T. O., Lobodina Z. M., Khamyha Yu. Ya. Fraud with financial resources of the state: types and effect on the shadow economy. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 2(29). P. 355–363.
  42. Lobodina Z. M., Lopushniak H. S., Kizyma T. O., Lyvdar M. V. Inclusive budgeting: theoretical aspects, prerequisites and necessity for its implementation in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2 (33). P. 463–472.
  43. Lobodina Z., Kizyma T., Demianyshyn V., Berezka K., Savchuk S. Participatory budgeting in the context of behavioural finances. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. Том. 5 (46). С. 109–125.
  44. Malyniak B., Martyniuk O., Kyrylenko O. Corruption and efficiency of public spending in states with various public management types. *Economic Annals-XXI*. 2019. 178(7–8). P. 17–27.
  45. Ostrovska H., Demianyshyn V., Maliuta L., Sherstiuk R., Kuz T., Demkiv I. Conception of an effective budget process and ways of improvement regional budget policy. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*. 2020. 12 (7). P. 1686–1690.
  46. Richard W. Tresch. Public Finance: A Normative Theory: textbook. 4th edition, Academic Press, 2022. 568 p.
  47. Robert D. Lee Jr., Ronald W. Johnson, Philip G. Joyce. Public Budgeting Systems: textbook. 10th edition, Jones & Bartlett Learning, 2020. 575 p.
  48. Romenska K., Chentsov V., Rozhko O., Uspalenko V. Budget planning with the development of the budget process in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2020. Vol. 18 (2). P. 246–260
URL: https://www.businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/13617/PPM_2020_02_Romenska.pdf.
  49. Rozhko O., Tkachenko N., Kovalenko Yu. Scientific and methodical approach to budget strategizing using the program-target method. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2. № 33. P. 335–344. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2996>.
  50. Williams D., Calabrese Th., Harju S. A Theory of Participatory Budgeting Decision Making as a Form of Empowerment. CUNY: New York, NY, USA, 2018. URL: https://academicworks.cuny.edu/bb_pubs/1166.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
2. Ціна держави – проєкт CASE Україна. URL: <https://cost.ua/>
3. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/>
4. Бюджети територіальних громад. URL: https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0